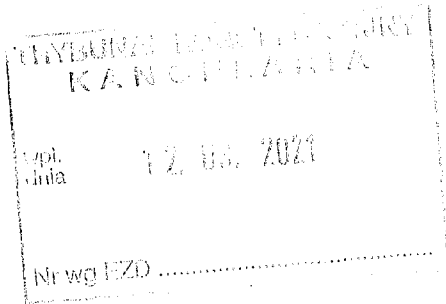

PK VIII TK 36.2020

(SK 25/20)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną F Sp. z o. o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K., w której zarzucono, że art. 30 ust. 1, art. 27 ust. 1 i art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1228 ze zmianami) są niezgodne z art. 21, art. 22, 64 ust. 1 i 2, 32 ust. 1 i 2, 45 ust. 1, 77 ust. 1 i 2 oraz art. 78 Konstytucji RP

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

- 1) art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1228 ze zmianami) jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP**

- 2) art. 30 ust. 1 powyższej ustawy, w zakresie, w jakim przewiduje, że sąd może w razie potrzeby wysłuchać dłużnika, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP
- 3) postępowanie w pozostałym zakresie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, F. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K. (dalej: Skarżąca) wniosła o stwierdzenie, że:

- art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1228 ze zmianami; dalej u.p.u.) w zakresie, w jakim przewiduje jedynie możliwość wysłuchania dłużnika,
- art. 27 ust. 1 u.p.u. w zakresie, w jakim przewiduje jako zasadę rozpoznanie sprawy o ogłoszenie upadłości na posiedzeniu niejawnym,
- art. 51 ust. 2 u.p.u. w zakresie, w jakim przewiduje skuteczność i natychmiastową wykonalność postanowienia o ogłoszeniu upadłości są niezgodne z:
  - art. 21 Konstytucji RP naruszając zasadę ochrony własności,
  - art. 22 Konstytucji RP ograniczając wolność gospodarczą, poprzez wykluczenie możliwości pełnego udziału w postępowaniu upadłościowym stron postępowania, a w szczególności dłużnika,
  - art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP naruszając prawo własności i warunki równego traktowania podmiotów, którym to prawo przysługuje,
  - art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP naruszając zasady równości wobec prawa, prawo do równego traktowania przez władze publiczne i zakaz dyskryminacji

z jakiegokolwiek przyczyny, poprzez ograniczenie pozycji prawnej Skarżącej i bezzasadne uprzywilejowanie kierujących wnioskami o ogłoszenie upadłości,

– art. 45 ust. 1 Konstytucji RP naruszając prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy oraz ograniczając Skarżącą w korzystaniu z konstytucyjnej ochrony prawa do sądu,

– art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP bezpodstawnie zamykając drogę do wynagrodzenia ewentualnej szkody jaka została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej,

– art. 78 Konstytucji RP wprowadzając zasadę natychmiastowej wykonalności pierwszoinstancyjnego orzeczenia o ogłoszeniu upadłości.

W ocenie Skarżącej, zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę prawną wydania przez Sąd Okręgowy w L. Wydział Gospodarczy postanowienia z dnia   maja 2018 r., o sygn.   , w którym oddalono zażalenie Skarżącej na postanowienie Sądu Rejonowego w L. z siedzibą w Ś. Wydział Gospodarczy do spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych z dnia   stycznia 2018 r., o sygn.   .

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z dnia   stycznia 2018 r., o sygn.   Sąd Rejonowy   w L. z siedzibą w S. Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych ogłosił upadłość Skarżącej spółki. Postanowienie zapadło na posiedzeniu niejawnym.

Na powyższe postanowienie Skarżąca wniosła zażalenie.

W dniu   maja 2018 r. Sąd Okręgowy w L.   Wydział Gospodarczy wydał postanowienie o sygn.   , w którym zażalenie oddalił.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej Skarżąca wywodzi, że przy wydaniu postanowienia pierwszoinstancyjnego zastosowanie znalazły zaskarżone przepisy art. 30 ust. 1 oraz 27 ust. 1 u.p.u. Konsekwencją tego było wydanie postanowienia

o ogłoszeniu upadłości Skarżącej na posiedzeniu niejawnym, bez uprzedniego wysłuchania jej przedstawicieli. W ocenie Skarżącej, mimo, że art. 51 ust. 2 u.p.u. nie został wprost zastosowany przy wydaniu orzeczenia pierwszej i drugiej instancji, to nie wyklucza to możliwości jego zaskarżenia w drodze skargi konstytucyjnej. Uzasadniając szczegółowo naruszenia przez poszczególne przepisy u.p.u. praw i wolności konstytucyjnych, Skarżąca wywodzi, że normy przepisów art. 30 ust. 1 oraz 27 ust. 1 u.p.u. pozwalają (a wręcz kształtują regułę) by postanowienie o ogłoszeniu upadłości zapadło na posiedzeniu niejawnym, bez uprzedniego wysłuchania przedstawicieli upadłego. W ocenie Skarżącej, norma taka stoi w sprzeczności z art. 21, 22, 64 ust. 1 i 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ponieważ łamie zasadę ochrony własności, ogranicza wolność działalności gospodarczej i zakłóca prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Zastosowanie przez sądy normy zaskarżonych przepisów uniemożliwiło przedstawienie przez przedstawicieli Skarżącej sądowi pierwszej instancji własnego stanowiska w sprawie – w tym informacji o aktualnej sytuacji finansowej i planach rozwoju. W ocenie Skarżącej, kwestionowana norma *podważa możliwość podejmowania i prowadzenia efektywnego postępowania sądowego przez Skarżącą, ale zarazem zaprzecza możliwości odczytywania treści omawianego przepisu w świetle jego gwarancyjnej funkcji, jako środka ochrony włości i praw oraz zasady demokratycznego państwa prawa. Różnicuje sytuację prawną i faktyczną stron postępowania upadłościowego.* Niekonstytucyjności zaskarżonej normy Skarżąca upatruje także w tej okoliczność, że wierzyciel składający wniosek o ogłoszenie upadłości może liczyć na jego rozpoznanie wyłącznie w oparciu o analizę złożonych przez siebie dokumentów, bez stworzenia dłużnikowi warunków do realizacji prawa bezpośredniego i aktywnego udziału w postępowaniu. W dalszej kolejności Skarżąca wywodzi, że art. 51 ust. 2 u.p.u. jest niezgodny z art. 78 Konstytucji RP. Sprzeczność kwestionowanego przepisu

u.p.u. z konstytucyjną zasadą zaskarżalności orzeczeń wydanych w pierwszej instancji wynikać ma z tej okoliczności, że *[u]padły jeszcze przed uprawomocnieniem się postanowienia o upadłości traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania z mienia wchodzącego do masy upadłości i rozporządzania nim. Następują daleko idące skutki wynikające z przepisów zawartych w Tytule III w Dziale II ustawy Prawo upadłościowe.*

Zarządzeniem z dnia 1 sierpnia 2019 r. Skarżąca została wezwana przez Trybunał do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Braki te uzupełniła w piśmie z dnia 12 sierpnia 2019 r. Doprecyzowała w nim, że art. 21 ust. 1 Konstytucji RP chroni własność. W jej ocenie, wynikającej z tego przepisu ochronie podlega każda własność, w tym ta wynikająca z posiadania majątku spółki poprzez odpowiednie posiadanie w niej udziałów. (...) *postępowanie upadłościowe skutkujące wejściem takiej własności do masy upadłości na skutek orzeczeń sądów „upadłościowych” powoduje utratę prawa zarządu w spółce i może skutkować – w przypadku ich wadliwości – utratą tej własności.* Przyczyną tego stanu rzeczy ma być fakt, że norma art. 27 ust. 1 i 2 u.p.u. dopuszcza przeprowadzenie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości na posiedzeniu niejawnym, bez umożliwienia przedstawicielom spółki aktywnego udziału w postępowaniu. W dalszej części wyводу Skarżąca podnosi, że powyższe unormowanie u.p.u. jest niezgodne także z przepisem art. 64 ust. 1 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, *bowiem to stanowisko wierzyciela spółki jest bezpodstawnie uprzywilejowane w stosunku do takiej pozycji jej właścicieli.* Najistotniejsza jest jednak – w ocenie Skarżącej – niezgodność przepisów art. 27 i 30 u.p.u. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP *poprzez pozbawienie współników (zarządu spółki) sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy.*

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2020 r., sygn. Ts 131/18, Trybunał Konstytucyjny nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg w zakresie, w jakim kwestionuje ona zgodność art. 30 ust. 1, art. 27 ust. 1 oraz art. 51 ust. 2 u.p.u.

z art. 21 oraz art. 22 w związku z art. 64 ust. 1 i 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 1 i 2, art. 78 Konstytucji RP. W pozostałym zakresie Trybunał odmówił nadania skardze dalszego biegu.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76; 11 października 2017 r., sygn. K 14/16, OTK ZU seria A z 2017 r., poz. 69; 10 lipca 2018 r., sygn. SK 5/17, OTK ZU seria A z 2018 r., poz. 46).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji RP oraz w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej: uotpTK).

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji RP ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub

prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II.§9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob.

J. Trzcíński, M. Wiącek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, *[j]eżeli w wyniku dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II.§9.II.1.C.c).3].*

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że *[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia*

wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

Jednakże, niekonstytucyjną treść normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Próbując zdefiniować ewentualny problem konstytucyjny, którego dotyczy skarga konstytucyjna Skarżącej, dokonać należy pewnego uporządkowania treści skargi.

Skarżąca wskazuje na niekonstytucyjność norm przepisów art. 27 ust. 1, art. 30 ust. 1 i art. 51 ust. 2 u.p.u.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 u.p.u. *[s]ąd rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym*. Jak widać przepis ten nie niesie żadnej treści normatywnej ponad tą, jaka została zaskarżona, wobec tego bezcelowe jest skarżenie tego przepisu zakresowo.

Zgodnie z art. 30 ust. 1 u.p.u. *[s]ąd może w razie potrzeby wysłuchać dłużnika oraz wierzyciela będącego wnioskodawcą, a w sprawie upadłości*

przedsiębiorstwa państwowego albo jednoosobowej spółki Skarbu Państwa także odpowiednio organ założycielski albo przedstawiciela pełnomocnika Rządu, państwowej osoby prawnej, organu lub innej jednostki uprawnionej do wykonywania praw z akcji lub udziałów należących do Skarbu Państwa.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 u.p.u. [p]ostanowienie o ogłoszeniu upadłości jest skuteczne i wykonalne z dniem jego wydania, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Skarżąca z powyższych przepisów dekoduje następujące normy. Pierwszą z art. 27 ust. 1 u.p.u. Zgodnie z nią postanowienie o ogłoszeniu upadłości wydawane jest – co do zasady – na posiedzeniu niejawnym. Drugą z art. 30 ust. 1 u.p.u. Zgodnie z nią dłużnik wysłuchiwany jest przez sąd jedynie w przypadku, kiedy sąd dostrzeże taką potrzebę – innymi słowy jest to czynność fakultatywna. Skarżąca konstruując skargę konstytucyjną wskazuje na bliski związek powyższych norm i rozważania w ich przedmiocie prowadzi łącznie. W ocenie Skarżącej obie powyższe normy pozostają w sprzeczności z gwarantowanymi jej przez Konstytucję RP prawami i wolnościami. Skarżąca wskazuje tu jako wzorce kontroli:

1. art. 21 Konstytucji RP, zgodnie z którym:

1. Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia.

2. Wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

2. art. 22 Konstytucji RP, zgodnie z którym, *[o]graniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.*

3. art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, zgodnie a którym:

1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.

2. Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

4. art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym, [k]ażdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Trzecią normę Skarżąca wywodzi z art. 51 ust. 2 u.p.u., zgodnie z nią postanowienie o ogłoszeniu upadłości jest natychmiast skuteczne i wykonalne. W ocenie Skarżącej norma ta koliduje z wywodzonym z art. 78 Konstytucji RP prawem do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji.

Odnoszą się do zarzutów Skarżącej sformułowanych pod adresem pierwszej i drugiej z powyższych norm u.p.u., już na tym etapie analizy skargi konstytucyjnej dostrzec należy nieadekwatność przywołania jako wzorca kontroli art. 21 ust. 2 Konstytucji RP, odnoszącego się do instytucji wyłączenia – która nie mogła znaleźć zastosowania w stanie faktycznym wskazanym przez Skarżącą. Postępowanie w tym zakresie winno więc zostać umorzone.

W dalszej kolejności zwrócić należy uwagę na poważne niedostatki skargi konstytucyjnej w zakresie wskazania sposobu naruszenia poszczególnych praw i wolności konstytucyjnych przez zaskarżone przepisy u.p.u., a także w zakresie uzasadnienia zarzutów niezgodności tych przepisów ze wskazanymi prawami i wolnościami. W swoich wywodach, Skarżąca koncentruje się zasadniczo na pozbawieniu jej prawa do sprawiedliwego i jawnego procesu. W piśmie z dnia 12 sierpnia 2019 r. Skarżąca uzupełnia częściowo skargę o wywód dotyczący naruszenia przez zaskarżone przepisy art. 21 ust. 1 Konstytucji RP, który to wywód rozciąga także na przepisy art. 64 ust. 1 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Przyjąć więc należy, że w zakresie omawianych norm, wywiedzionych przez Skarżącą z przepisów art. 30 ust. 1

i art. 27 ust. 1 u.p.u., brak jest w skardze konstytucyjnej wskazania jakie prawo lub wolność wywiedzione z art. 22 Konstytucji zostało naruszone i w jaki ewentualny sposób. Brak w tym przedmiocie także jakiegokolwiek uzasadnienia.

Próbując, pomimo tego, zdefiniować ewentualny problem konstytucyjny wskazać należy, że przepis art. 22 Konstytucji RP stanowi, że ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. W wyroku z dnia 2 grudnia 2002 r., sygn. SK 20/01 (OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 89), Trybunał Konstytucyjny zaznaczył, że art. 22 ustawy zasadniczej pełni dwojaką funkcję. Z jednej strony wyraża zasadę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej i stanowi konkretyzację ogólniejszych zasad, wyrażonych w art. 20, z drugiej strony – może on stanowić podstawę do konstruowania prawa podmiotowego, przysługującego każdemu, kto podejmuje działalność gospodarczą. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przeważa jednak stanowisko wedle którego, normę prawną gwarantującą prawo podmiotowe o randze konstytucyjnej, a nie tylko normę w znaczeniu przedmiotowym i podstawę ustroju państwa, rekonstruuje się z przepisów art. 20 i art. 22 Konstytucji RP (*vide* – wyroki: z dnia 29 kwietnia 2003 r., sygn. SK 24/03, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 33, z dnia 14 czerwca 2004 r., sygn. SK 21/03, OTK ZU nr 6/A/2004, poz. 56, z dnia 27 lipca 2004 r., sygn. SK 9/03, OTK ZU nr 7/A/2004, poz. 71, z dnia 19 stycznia 2010 r., sygn. SK 35/08, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 2, z dnia 6 grudnia 2016 r., sygn. SK 7/15, OTK ZU seria A z 2016 poz. 100).

Wolność działalności gospodarczej pojmuje się jako zespół swobód, wśród których można wyróżnić swobodę podejmowania działalności gospodarczej, swobodę prowadzenia działalności gospodarczej, swobodę w wyborze organizacyjno-prawnej formy działalności gospodarczej, swobodę

w konkurowaniu z innymi podmiotami gospodarczymi, swobodę w zakresie zbywania własnych towarów i usług oraz kształtowania ich cen, swobodę w zakresie decydowania o sposobie zaangażowania kapitału, swobodę zatrudniania czy swobodę w sposobie prowadzenia działalności gospodarczej, zmiany jej profilu.

Wśród obowiązków państwa, wynikających z zasady wolności działalności gospodarczej, tradycyjnie wyróżnia się obowiązki pozytywne, polegające na zobowiązaniu państwa do tworzenia materialnych warunków sprzyjających realizacji wolności gospodarczej, i negatywne, zakazujące wydawania aktów prawnych sprzecznych z tą zasadą. Wolność działalności gospodarczej nie ma charakteru absolutnego, jednak jej ograniczenia dopuszczalne są wyłącznie w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. Przepis art. 22 Konstytucji, określając przesłanki ograniczenia wolności działalności, odsyła do „interesu publicznego”, jednak, w odróżnieniu od art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, nie określa szczegółowo rozmaitych jego kategorii, co pozwala przyjąć, że ma on charakter bardziej ogólny i pozwala na wprowadzenie szerszego zakresu ograniczeń, niż byłoby to możliwe na gruncie art. 31 ust. 3 Konstytucji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 r., sygn. SK 21/03).

W świetle powyższego stwierdzić należy, że nie ma adekwatnego związku pomiędzy treścią zaskarżonych przepisów art. 27 ust. 1 i art. 30 ust. 1 u.p.u., a wywodzoną z art. 20 i art. 22 Konstytucji RP zasadą wolności działalności gospodarczej. Z tych względów wzorce kontroli z art. 20 i art. 22 Konstytucji należy uznać za nieadekwatne, w związku z czym postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu.

Analiza treści skargi konstytucyjnej prowadzi do wniosku, że art. 21 ust. 1 Konstytucji RP został w niej zaskarżony związkowo z art. 64 ust. 1 i 2

Konstytucji RP. Przyjęcie takiego wniosku jest konieczne w ogóle dla uznania dopuszczalności wskazania jako wzorca kontroli art. 21 ust. 1 Konstytucji w skardze konstytucyjnej (zob. postanowienie TK z dnia: 28 października 2010 r., sygn. SK 19/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 83; 25 czerwca 2014 r., sygn. Ts 19/14, OTK ZU nr 5/B/2014, poz. 476; 22 października 2014 r., sygn. Ts 19/14, OTK ZU 5/B/2014, poz. 477). Wskazanie sposobu naruszenia prawa do własności przez zaskarżone normy oraz uzasadnienie skargi konstytucyjnej w tym zakresie wykazuje poważne niedostatki. Wywód przeprowadzony przez Skarżącą w piśmie z dnia 12 sierpnia 2019 r. ogranicza się do pewnych uwag, w których dochodzi do pomieszania pojęć związanych z własnością majątku spółki przynależną spółce – jako osobie prawnej oraz własnością udziałów w spółce. Wydaje się ponadto, że Skarżąca używa argumentów kwestionujących istotę postępowania upadłościowego i zasadnicze założenia tej instytucji, związane z ograniczeniem możliwości zarządzania mieniem przez właściciela. Przyjąć należy, że Skarżąca nie wskazała sposobu w jaki kwestionowane przez nią normy u.p.u. naruszają chronione konstytucyjnie prawo własności. Brak jest oczywistego związku pomiędzy kwestionowanymi normami, i wzorcami kontroli z art. 21 ust. 1 i 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, a jednocześnie Skarżąca nie wskazała na jakiś nieoczywisty związek, który mógłby zostać poddany rozwadze pod kątem konstytucyjności zastosowanego rozwiązania. W związku z powyższym, przyjąć należy, że art. 21 ust. 1 i 64 ust. 1 i 2 Konstytucji nie są w niniejszej sprawie adekwatnymi wzorcami kontroli, postępowanie w tym zakresie podlega więc umorzeniu.

Nie jest jasne także to, w jaki sposób kwestionowane normy z art. 27 ust. 1 i art. 30 ust. 1 u.p.u. naruszają wskazany jako samoistny wzorzec kontroli art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji. Wzorzec ten pojawia się w *petitum* skargi konstytucyjnej, bez szerszej argumentacji w uzasadnieniu co do jego relacji z zaskarżonymi przepisami. Skarżąca zaznacza jedynie, że przepis ten nie

może stanowić *samodzielnej podstawy skonkretyzowanych praw podmiotowych* i wskazuje ogólnie na istotność tego przepisu przy interpretacji przepisów art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP (strona 5 skargi). W piśmie z dnia 12 sierpnia 2019 r. Skarżąca także nie prezentuje szerszego wyводу na temat sposobu naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji przez zaskarżone przepisy u.p.u. Przyjąć należy, że wobec braku wskazania praw Skarżącej wynikających z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji i sposobu ich naruszenia, postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu. Z tych samych powodów umorzeniu podlega postępowanie w zakresie, w jakim jako wzorzec kontroli wskazany został przepis art. 77 ust. 1 Konstytucji. Przepis ten pojawia się w *petitim* skargi i brak (zasadniczo) jakichkolwiek odniesień do niego w uzasadnieniu skargi i piśmie uzupełniającym z dnia 12 sierpnia 2019 r.

Jak wskazano na to już wcześniej, zarzuty i argumentacja uzasadniania skargi konstytucyjnej koncentrują się zasadniczo wokół problemu naruszenia przez zakwestionowane przepisy art. 27 ust. 1 i 30 ust. 1 u.p.u. przepisu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Przyjąć należy, że przepis ten stanowi adekwatny wzorzec kontroli dla zaskarżonych norm u.p.u.

Art. 45 ust.1 Konstytucji statuuje szeroko rozumiane prawo do sądu. Zgodnie z nim, jednostka ma możliwość zwrócenia się w każdej sytuacji (sprawie) z żądaniem określenia (ustalenia) swojego statusu prawnego, w sytuacjach nie tylko zakwestionowania lub naruszenia jej praw i wolności, lecz również w sytuacjach odczuwanych przez nią niejasności, niepewności, a zwłaszcza obawy wystąpienia takiego naruszenia. Brak wyszczególnienia sytuacji, w których jednostka mogłaby zaangażować sąd w swojej sprawie, oznacza zezwolenie na takie angażowanie w każdej sprawie, według swobodnej oceny tejże jednostki. Temu uprawnieniu odpowiada obowiązek sądu „rozpatrzenia” tej sprawy. Zaangażowanie sądu przez jednostkę

poszukującą ochrony sądowej winno być względnie łatwe i proste (zob. P. Sarnecki, *Komentarz do art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, SIP Lex). Miejsce art. 45 w systematyce Konstytucji wskazuje na autonomiczny charakter prawa do sądu. Nie jest ono jedynie instrumentem umożliwiającym wykonywanie innych praw i wolności konstytucyjnych, lecz ma być samoistny i podlega ochronie niezależnie od naruszenia innych praw podmiotowych (por. A. Wróbel, *Glosa do trzech wyroków Trybunału Konstytucyjnego*, Przegląd Sejmowy z 2000 r., nr 1, s. 208). W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, na prawo do sądu składają się następujące podstawowe elementy, stanowiące bardziej szczegółowo określone prawa konstytucyjne: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd (zob. wyroki z dnia: 9 czerwca 1998 r., sygn. K. 28/97, OTK ZU nr 4/1998, poz. 50 oraz 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36). Potwierdzając dotychczasową linię orzecniczą, Trybunał dokonał jej rozwinięcia w wyroku z dnia 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06 (OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108), a mianowicie uznał, że konstytucyjne prawo do sądu obejmuje też czwarty, istotny element – prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy. Pogląd ten Trybunał powtórzył między innymi w wyrokach z dnia: 14 listopada 2007 r., sygn. SK 16/05, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 124; 26 lutego 2008, sygn. SK 89/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7; 27 maja 2008 r., sygn. SK 57/06, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 63; 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 29 czy 12 lipca 2011 r., sygn. K. 26/09, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 54.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że w wyroku z dnia 16 stycznia 2006 r., o sygn. SK 30/05 (OTK ZU 1/A/2006, poz. 2) Trybunał Konstytucyjny w sposób wyraźny zdefiniował wypływające z Konstytucji elementy tworzące „jądro znaczeniowe” zasady sprawiedliwości proceduralnej (rzetelności proceduralnej). Trybunał wskazał, że na zasadę tę składają się przynajmniej wymagania dotyczące: możliwości bycia wysłuchanym, ujawniania w czytelny sposób motywów rozstrzygnięcia, zapewnienie uczestnikowi postępowania przewidywalności jego przebiegu.

Z punktu widzenia przedmiotu skargi konstytucyjnej przyjąć należy, że kwestionowane przez Skarżącą normy art. 27 ust. 1 i art. 30 ust 1 u.p.u. mogą budzić wątpliwości co do swojej zgodności z wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji prawem do sądu, w zakresie prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury – po pierwsze w aspekcie ewentualnego naruszenia prawa do jawnego rozpoznania sprawy (przyjąć należy, że Skarżąca przedmiotem skargi konstytucyjnej uczyniła jawność w znaczeniu jawności wewnętrznej i ten aspekt jawności postępowania będzie przedmiotem dalszych uwag), po drugie w aspekcie ewentualnego naruszenia zasady sprawiedliwości proceduralnej, poprzez pozbawienie Skarżącej możliwości bycia wysłuchaną.

W tym miejscu koniecznym jest poczynienie kilku uwag dotyczących specyfiki postępowania upadłościowego. Wskazać należy, że jest to postępowanie cywilne o charakterze egzekucyjnym, przy czym egzekucja ta ma charakter egzekucji uniwersalnej, czyli prowadzonej przez wielu wierzycieli w stosunku do dłużnika. Postępowanie upadłościowe jest postępowaniem szczególnym na tle procedury cywilnej. Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w przeszłości na temat sensu i specyficznych zasad postępowania upadłościowego. W wyroku z dnia 20 listopada 2007 r., o sygn. SK 57/05 (OTK ZU 10/A/2007, poz. 125) Trybunał wskazał, że

[n]iezwyczajnie istotną kwestią jest wyważenie zasadności mechanizmów prawa upadłościowego, w których ceną większej efektywności i szybkości postępowania jest niejednokrotnie zawężenie zakresu dostępnych środków procesowych. Istnieją rodzaje postępowań, w których właśnie szybkość i sprawność postępowania sądowego mogą w decydującym stopniu wpływać na skuteczność ochrony gwarantowanych w Konstytucji praw i wolności jednostki. Długie, przeciągające się latami postępowanie sądowe jest zagrożeniem dla porządku publicznego w demokratycznym państwie prawnym i może prowadzić do zakwestionowania samej istoty ochrony sądowej praw jednostki. Powyższe uwagi mają pełne zastosowanie do spraw upadłościowych.

Postępowanie upadłościowe uważane jest za rodzaj (odrębny tryb) sądowego postępowania cywilnego. Ponieważ służy ono ze swej istoty dochodzeniu już istniejących roszczeń wierzycieli, jest zaliczane – obok postępowania układowego – do tzw. postępowań wykonawczych. Postępowanie upadłościowe nie ma ze swej natury charakteru postępowania rozpoznawczego, brak w nim – co do zasady – rozpoznawania i rozstrzygania kontradyktoryjnych sporów co do roszczeń zgłaszanych przez wierzycieli. Powyższe cechy uzasadniają przyjęcie mechanizmów, które rezygnują z wielu gwarancji procesowych na rzecz sprawnego i szybkiego zaspokajania wierzycieli.

W postępowaniu upadłościowym wyróżnia się dwie podstawowe fazy: postępowanie w sprawie ogłoszenia upadłości oraz postępowanie upadłościowe w ścisłym znaczeniu (orzeczenie SN z 11 marca 1998 r., sygn. akt III CKN 410/97, OSNC 1998, nr 10, poz. 172). Pierwsze z nich ma cechy postępowania rozpoznawczego – obejmuje postępowanie związane z oceną przesłanek oraz ogłoszeniem upadłości i kończy się wydaniem postanowienia w tym przedmiocie. W pierwszym, rozpoznawczym stadium postępowania działa sąd upadłościowy. Momentem granicznym obu stadiów postępowania

upadłościowego jest wydanie przez sąd upadłościowy postanowienia o ogłoszeniu upadłości (...). Drugie stadium – regulujące postępowanie upadłościowe po ogłoszeniu upadłości – ma charakter postępowania wykonawczego zmierzającego do likwidacji majątku upadłego i dokonania podziału funduszy masy upadłości.

Powyższe uwagi, dotyczące cech szczególnych postępowania upadłościowego, należy uznać za aktualne także na gruncie obecnie obowiązującego stanu prawnego. Przyjmując ich trafność stwierdzić należy, że w toku postępowania upadłościowego konstytucyjne prawo do sądu nie jest realizowane w najszerszym możliwym zakresie. Stwierdzić też należy, że nie decyduje to o zredukowaniu ochrony prawa do sądu poniżej minimum gwarantowanego konstytucyjnie. W tym samym wyroku z dnia 20 listopada 2007 r. Trybunał podkreślił, że *[g]warancje konstytucyjne związane z prawem do sądu nie mogą być traktowane jako nakaz urzeczywistnienia w każdym trybie i w każdym rodzaju procedury tego samego zestawu instrumentów procesowych, jednolicie określających pozycję stron postępowania i zakres przysługujących im środków procesowych. W wyroku z 26 stycznia 2005 r. (sygn. P 10/04, OTK ZU nr 1/A/2005, poz. 7) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że należy uwzględniać fakt, iż dopuszczalność odstępstwa od typowych reguł proceduralnych może podlegać ocenie zróżnicowanej w zależności od istnienia dodatkowych czynników, które powinny być brane pod uwagę ze względu na konfigurację podmiotowe czy rodzaj chronionych interesów.*

Oczywiście zauważyć należy, że zasadnicza część wywodów Trybunału zawartych w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 listopada 2007 r. odnosi się głównie do likwidacyjnego etapu postępowania upadłościowego, następującego już po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości, przyjmując jednak trzeba, że uwagi te mają zastosowanie także do etapu postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości – choć oczywiście w sposób nieco mniej

kategoryczny, co wynika ze specyfiki pierwszego etapu postępowania upadłościowego, które nosi pewne cechy postępowania rozpoznawczego.

Rozważając konstytucyjność elementów modelu postępowania upadłościowego kwestionowanych w skardze konstytucyjnej, polegających na: po pierwsze przyjęciu jako zasady rozpoznawania wniosków o ogłoszenie upadłości na posiedzeniu niejawnym, po drugie przyjęciu fakultatywności wysłuchania dłużnika, podnieść należy co następuje.

Norma postępowania upadłościowego, zgodnie z którą rozpoznanie sprawy w przedmiocie ogłoszenia upadłości odbywa się – co do zasady – na posiedzeniu niejawnym, jest nieobojętna dla gwarantowanego konstytucyjnie prawa do jawnego rozpoznania sprawy.

W wyroku z dnia 2 października 2006 r., o sygn. SK 34/06 (OTK ZU 9/A/2006, poz. 118) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że *[w]ymaganie jawności rozpoznania sprawy wynika wprost z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Na gruncie postępowania cywilnego jawność należy do podstawowych zasad procesowych. Wskazuje się, że ma na celu zapewnienie bezstronności sędziego, prawidłowości przebiegu postępowania, mobilizuje sąd do większej staranności i sumienności przy dokonywaniu czynności procesowych. Podkreśla się też jej wymiar społeczny; „jawny przebieg postępowania pełni rolę edukacyjną i wychowawczą, przyczynia się do zwiększenia zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości” (P. Rylski, T. Zembruski, Rozpoznanie spraw cywilnych na posiedzeniu niejawnym, „Przegląd Sądowy” nr 6/2006, s. 84). Zasada jawności pozostaje w ścisłym związku z bezpośredniością i ustnością postępowania.*

Wyróżnia się dwa aspekty jawności. Jawność wewnętrzna, wobec stron (uczestników) postępowania, polega na umożliwieniu im uczestnictwa we wszystkich posiedzeniach sądu, także niebędących rozprawą lub odbywających

się przy drzwiach zamkniętych. Z tego punktu widzenia obowiązkiem sądu jest zawiadomienie uczestników o posiedzeniach i umożliwienie im wstępu na nie. Konieczne jest też sporządzenie dostępnego uczestnikom protokołu posiedzenia. Naruszenie jawności wewnętrznej może skutkować nawet nieważnością postępowania, gdyż jest traktowane jako pozbawienie strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Jawność zewnętrzna, to jawność postępowania wobec publiczności; oznacza ona otwarty wstęp (...) na posiedzenia jawne sądu.

Oczywiście, zasada jawności postępowania, także w ujęciu konstytucyjnym, nie ma charakteru absolutnego. Już art. 45 ust. 2 Konstytucji pozwala wyłączyć jawność rozprawy „ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny”. W przepisie tym, jak wskazuje jego sformułowanie, chodzi o jawność zewnętrzną, która – co do zasady – dotyczy rozprawy.(...) Mimo że w Konstytucji nie ma wyraźnego przyzwolenia na wyłączenie jawności wewnętrznej, ograniczenie prawa do jawnego rozpoznania sprawy jest dopuszczalne na zasadach ogólnych, tj. wyrażonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Jak podniósł to wyrażnie – w cytowanym wyżej orzeczeniu – Trybunał Konstytucyjny, jawność wewnętrzna postępowania sądowego nie jest wartością bezwzględna. Może ona ulec ograniczeniu z zderzeniem z innymi konstytucyjnie istotnymi wartościami. Poszukując takich wartości, wskazać należy w pierwszej kolejności na szybkość i sprawność postępowania, które są konieczne dla zagwarantowania jego skuteczności. Należy podnieść za P. Zimmermanem, że celem ustawodawcy – wprowadzającemu jako zasadę rozpoznawanie wniosków o ogłoszenie upadłości na posiedzeniu niejawnym – było usprawnienie postępowania oraz pominięcie konieczności wyznaczania rozprawy z przyczyn czysto formalnych (P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*.

Komentarz do art. 27, SIP Legalis). Zauważyć należy, że to formalizm postępowania, który z jednej strony spełnia istotne funkcje gwarancyjne dla stron/uczestników postępowania, z drugiej strony bywa istotnym elementem powodującym rozciągnięcie się postępowań w czasie. Takie rozciągnięcie postępowania upadłościowego w czasie może rodzić wyjątkowo negatywne konsekwencje. Z jednej strony upływający czas rodzi obawy o dalsze zadłużanie się podmiotu, którego wniosek dotyczy, oraz o „zabezpieczanie” majątku przed włączeniem go do masy upadłości – co w sposób oczywisty może wpłynąć na efektywność całego postępowania upadłościowego i tym samym stopień zaspokojenia zgłoszonych wierzytelności. Przeciągające się postępowanie upadłościowe to zagrożenie dla bytu podmiotów, wobec których dłużnik nie reguluje wierzytelności. Nadmierny formalizm postępowania upadłościowego może w konsekwencji doprowadzić do niewypłacalności podmiotów, które nie uzyskały zaspokojenia swoich wierzytelności. Widać więc wyraźnie, że za zredukowaniem prawa do jawnego rozpoznania sprawy, poprzez ograniczenie obowiązku sądu do wyznaczania rozpraw, stoją racje związane z koniecznością przeprowadzenia postępowania upadłościowego w sposób szybki, sprawny i skuteczny. Jednocześnie redukcji tej nie można uznać za nadmierną. Sąd nadal ma możliwość wyznaczenia rozprawy, jeżeli uzna jej przeprowadzenie za konieczne. Wynika to z art. 148 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 1575 ze zmianami) oraz pośrednio art. 27 ust. 2 u.p.u. Jak podnosi P. Zimmerman *[s]ąd wyznaczy w praktyce rozprawę zawsze wtedy, gdy zachodzi konieczność rozstrzygnięcia sporu. Jeżeli zatem na wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości odpowie dłużnik, podnosząc i wywodząc, że przed złożeniem wniosku kwestionował istnienie wierzytelności lub podważył inne podstawy do stwierdzenia niewypłacalności, zwykle rozprawę sąd uzna za konieczną (...)* (*ibidem*).

Rangę jaką ustawodawca przypisuje w postępowaniu upadłościowym zasadzie szybkości postępowania podkreśla brzmienie art. 27 ust. 3 u.p.u., zgodnie z którym, wniosek o ogłoszenie upadłości winien być rozpoznany w terminie 2 miesięcy. Ponownie przywołując stanowisko P. Zimmermana wskazać należy, że przepis ten powinien być traktowany jako wskazówka interpretacyjna przy rozważaniu zakresu materiału dowodowego dopuszczanego w postępowaniu upadłościowym. Wskazanie tak krótkiego terminu na wydanie w sprawie postanowienia w sprawie upadłości oznacza, że ustawodawca z góry założył pewne ograniczenia zakresu i sposobu badania sprawy (*ibidem*).

Mając na uwadze wszystkie podniesione wyżej okoliczności wskazać należy, że prawo do jawnego rozpoznania sprawy, jako element konstytucyjnego prawa do sądu doznaje ograniczeń w toku postępowania w przedmiocie rozpoznania wniosku o ogłoszenie upadłości. Ograniczenia te są jednak uzasadnione specyfiką postępowania upadłościowego i celami, które za jego pomocą winny zostać osiągnięte. Zakres wprowadzonych ograniczeń nie prowadzi do naruszenia prawa do sądu, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Odnosząc się do ewentualnego naruszenia przez kwestionowaną normę prawa do sądu w zakresie sprawiedliwości proceduralnej, w odniesieniu do prawa bycia wysłuchanym, wskazać należy, że zarzut Skarżącej w tym zakresie jest chybiony. Prawo do bycia wysłuchanym może być rozumiane oczywiście dosłownie, jako prawo przedstawienia sądowi w czasie rozprawy swojego stanowiska w sprawie i złożenie wniosków dowodowych na podnoszone okoliczności. Prawo to może być jednak realizowane również w sposób pośredni, poprzez przedstawienie sądowi swojego stanowiska w sprawie i złożenie wniosków dowodowych w innej formie niż ustana. W toku

postępowania upadłościowego dłużnik nie jest ograniczony w prawie do przedstawienia swojego stanowiska i składania wniosków dowodowych. Najlepszym na to przykładem jest sprawa na tle której sporządzona została rozpatrywana skarga konstytucyjna. Skarżąca miała możliwość przedstawienia swojego stanowiska na piśmie, miała możliwość złożenia stosownych wniosków dowodowych. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego

w L. z siedzibą w Ś. Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych jasno wynika, że Skarżąca w piśmie z dnia stycznia 2018 r. oraz z dnia stycznia 2018 r. zajęła stanowisko w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz w przedmiocie sprawozdania tymczasowego nadzorcy sądowego (z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w L. Wydział Gospodarczy z dnia stycznia 2018 r., sygn. wynika także, że Skarżąca przedstawiła swoje stanowisko w sprawie już w piśmie z dnia grudnia 2017 r.). Sąd – jak wynika to z uzasadnienia postanowienia – zapoznał się z argumentacją pism i rozważył stanowisko Skarżącej – niepomysłnie dla niej.

Warto w tym miejscu zauważyć, że przyczyną owej niepomysłności nie były okoliczności związane z przedmiotem skargi konstytucyjnej – a więc okoliczność, że w sprawie ogłoszenia upadłości nie odbyła się rozprawa i Skarżąca nie została wysłuchana. Stanowisko Skarżącej co do przedmiotu postępowania było znane sądowi. W stanowisku tym Skarżąca kwestionowała wymagalność części wierzytelności (głównie rozłożonych na raty należności publicznoprawnych) oraz prezentowała plany kontynuowania działalności gospodarczej, które uznane zostały za plany życzeniowe. Podstawową przyczyną wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości było nieobalenie przez Skarżącą domniemania z art. 11 ust. 1a u.p.u., które zaktualizowało się w stosunku do niej. Powyższa okoliczność poddaje w wątpliwość występowanie po stronie Skarżącej aktualnego interesu prawnego

w rozstrzygnięciu skargi konstytucyjnej, ponieważ uzasadnionym może okazać się twierdzenie, że głównym determinantem treści ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie Skarżącej wcale nie była treść kwestionowanych przepisów u.p.u., ale była nim przyjęta przez Skarżącą argumentacja, mająca służyć obaleniu domniemania niewypłacalności.

Powracając do rozważań dotyczących spełnienia przez procedurę upadłościową standardów procedury rzetelnej, podkreślić należy, że jest to procedura szczegółowo określona głównie w u.p.u., orzeczenie w przedmiocie upadłości jest orzeczeniem uzasadnianym i zaskarżalnym, w związku z tym istnieje szereg gwarancji zapewniających realizację w toku postępowania upadłościowego prawa do sądu – w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że przepisy art. 27 ust. 1 i art. 30 ust. 1 p.u.p. w zakresie w jakim przewidują, że postanowienie o ogłoszeniu upadłości wydawane jest – co do zasady – na posiedzeniu niejawnym, a dłużnik wysłuchiwany jest przez sąd jedynie w przypadku, kiedy sąd dostrzeże taką potrzebę – są zgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Jeżeli chodzi o trzecią kwestionowaną przez Skarżącą normę – zawartą w art. 51 ust. 2 u.p.u. – zgodnie z którą, postanowienie o ogłoszeniu upadłości jest natychmiast skuteczne i wykonalne to Skarżąca, w odniesieniu do niej, wskazała jako wzorzec kontroli art. 78 Konstytucji RP. Zgodnie z nim *[k]żda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.* Wskazując na sposób naruszenia przez zaskarżoną normę wzorca z art. 78 Konstytucji, Skarżąca podkreśliła, że naruszenie prawa do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji polega na tym, że upadły po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości traci prawo zarządu majątkiem oraz możliwość korzystania z niego. Majątek przechodzi pod zarząd syndyka lub

nadzorcy sądowego. Aktualizują się skutki ogłoszenia upadłości wynikające z przepisów u.p.u.

Wskazać należy, że pomiędzy zakwestionowaną normą u.p.u. a wzorcem kontroli z art. 78 Konstytucji nie zachodzi prawnie istotny związek. Na występowanie takiego związku nie wskazuje także argumentacja skargi konstytucyjnej, przywołana przez Skarżącą. Art. 51 ust. 2 u.p.u. nie niesie z sobą zakazu bądź ograniczenia możliwości zaskarżenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości, wydanego przez sąd pierwszej instancji. Możliwość zaskarżenia takiego orzeczenia wynika wprost z art. 33 ust. 1 u.p.u. Wydaje się, że Skarżąca nie kwestionuje *de facto* braku możliwości zaskarżenia orzeczenia o ogłoszeniu upadłości sądu pierwszej instancji, ale sposób ukształtowania środka zaskarżenia, jako środka pozbawionego charakteru suspensywnego, przy nadaniu postanowieniu o ogłoszeniu upadłości rygoru natychmiastowej wykonalności. Art. 78 Konstytucji RP nie obejmuje swoim zakresem sposobu ukształtowania środka zaskarżenia, a w szczególności nie zawiera w swojej treści gwarancji tego, że będzie to środek o charakterze suspensywnym, a orzeczeniu pierwszoinstancyjnemu nie będzie mógł zostać nadany rygor natychmiastowej wykonalności. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, że art. 78 Konstytucji nie może być adekwatnym wzorcem kontroli dla kwestionowanej przez Skarżącą normy u.p.u. i postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Marek Jasiński
Zastępca Prokuratora Generalnego